

Yerin altındaki zenginlik ANADOLU'DA MADENCİLİK

Osmanlı'nın ekonomik gücü azalınca yeraltı zenginlikleri bir bir satılmaya başlandı. Cumhuriyet döneminde ise Ulu Önder Atatürk ekonomik ve ilkel koşullara rağmen yeraltına önem vererek bugünkü madenciliğin temelini attı.

Nazmi KAL | nazmikal@yahoo.com

Tarih öncesi devirlerde ve ilk çağda Anadolu'nun maden, özellikle bakır, altın, gümüş, demir, simli kurşun, çinko üretimindeki üstünlüğü Herodot ve Strabon'un eserlerinde anlatılır. Bergama ve Manisa dağlarında zengin altın ve gümüş yataklarının olduğunu da çeşitli kaynaklardan öğreniyoruz.

Milattan 7000 yıl önce metallerin ilk kez Anadolu'da keşfedildiği ispatlanmaktadır. Dünyada madenin ilk kez ateşle eritildiği yer İzmir yakınlarındaki Sardes kentidir. İlk altın paranın Lidyalılar tarafından basıldığı da bilinmektedir. Sardes önemli bir maden işleme merkezi idi.

Anadolu'da Etiler devrinde M.Ö 2000-1200 yıllarında madencilik çok gelişmişti. Tarihçiler, Etiler için "Küçük Asya'nın büyük zenginliği maden ve sanayi idi. Anadolu'daki cevher yatakları sayesinde geniş ölçüde maden, özellikle demir üreticisi idiler. Anadolu'daki kuyulardan bol miktarda metal üretiyorlardı"⁽¹⁾ diye yazar.

Boğazköy kazılarında bulunan bir mektupta Eti kralı, Asur firavunlarından birine, istediği demirin teslimi hakkında cevap vermektedir. Ayrıca mektuba bir de demir örneği eklenmiştir.

Bakır işletmeciliğinin de Ergani'de M.Ö 2000 yılında başladığı bilinmektedir.

Özetle Anadolu'nun maden bakımından çok zengin olduğu bilinen bir gerçektir.

Osmanlı İmparatorluğu devrinde madencilik

Osmanlı İmparatorluğu maden politikası çeşitli dönemler geçirmiştir. İlk zamanlarda maden ocakları devlet katılımı ile işletiliyor devlet buradaki gelirlerden pay alıyordu. Önceleri Osmanlı'nın maden politikası güçlü bir metalurji endüstrisi-

nin özellikle demir sanayinin doğmasına neden oldu. Evliya Çelebi ocaklara hava veren körüklerin büyüklüğünü, örsterin azametini anlatır. Araştırmaya gelen yabancıların bu durumu gördüklerinde şaşkınlıktan parmaklarının ağzlarında kaldığını de yazar.

Zamanla Osmanlı'nın ekonomik gücü azalınca yabancılar 1854 yılından itibaren madenlerimizle ilgilenmeye başladılar ve giderek etkinliklerini artırdılar. Ekonomik sıkıntı içine düşen Osmanlı Devleti yer altı zenginliklerini satmaya başladı. İmparatorluk zamanında kurşun, gümüş, altın, demir, krom, zımpara, taşkömürü, linyit, bakır, kükürt, gühürcile, manganez, maden suyu, antimon, cıva, çinko, borasit, mermer, zift, arsenik ve opal gibi en değerli madenlerin işletilme hakkı yabancılar imtiyazlı (ayrıcılık) olarak verildi. Yabancılar, saraya ve üst düzeydeki kamu görevlilerine rüşvet ve hisse vererek maden arama ve bilinen madenleri işletme hakkı alıyorlardı.

Fransız şirketleri simli, kurşun, manganez, maden kömürü, İngiliz şirketleri krom, borasit, zımpara, bakır, Alman şirketleri krom ocaklarını ele geçirmişlerdi. Krom hariç bu madenler tekel niteliğindeki yabancı şirketlerin elinde idi. Türklerin elinde ise ilkel yöntemlerle işletilen birkaç linyit ocağı vardı.

Celal Bayar katır sırtında Zonguldak'a gitti

Madenlerimizi işleten yabancılar, halkımızı köle gibi çalıştırıyordu. Henüz Kurtuluş Savaşı devam ederken Zonguldak Havzası'nı işleten Fransız şirketinde çalışanların acı ve korkunç şikayetleri üzerine 1921'de Atatürk Celal Bayar'ı Zonguldak'a gönderdi. Bayar dört gün katır sırtında seyahat ederek Zonguldak'a giderek orada yabancı, başta Fransız şirketlerinde çevre köylerden getirilerek zorla çalıştırılan köy-

lülerin sömürge halkı köleleri gibi kırbaç altında insafsızca çalıştırdıklarını tespit etti.

Aç ve çıplak halde çalışan bu işçileri korumak üzere Ankara'dan bir müfettiş gönderildi ve işçiler arasında yardımlaşma sandığı kuruldu. Ardından "Zonguldak Amele Kanunu" olarak bilinen 10 Eylül 1921 tarih ve 151 sayılı yasa çıkarılarak kömür havzası işçilerinin çalışma ve yaşam koşulları düzenlendi.

Bu kanuna göre, 18 yaşından küçüklerin çalıştırılmaması, çalışma süresinin 8 saat olması, ücret tespitinde işçi temsilcisinin de yer alması, ocak çevresinde hastane ve eczanenin bulunması, işçiler için hamam ve dinlenme yerlerinin yapımı gibi zorunluluklar getirildi.

Cumhuriyet döneminde madencilik

Cumhuriyet Hükümetleri tamamı yabancıların işletmesinde olan bir maden endüstrisi devir almıştı. Mevcut yer altı kaynaklarımız hep yabancı ve yerli ortakları tarafından işletiliyor ham olarak yurtdışına götürülüyordu. Türk milleti zengin maden yataklarımızdan yararlanamıyordu. Atatürk "Beş bin yıllık Türk vatani" dediği Anadolu topraklarında zengin maden yataklarının olduğunu biliyordu. Atatürk 1 Mart 1922'de daha Cumhuriyet kurulmadan TBMM açılış konuşmasında şöyle diyordu: "Topraklarımızın altında henüz işletilmeyen, kullanılmaz halde duran madenlerimizi işleterek milletimizin yararına sunmak hedefimizdir. Bu hususta faaliyet

gösterecek sermaye sahiplerine hükümetimizce her türlü kolaylık gösterilecektir. Topraklarımızın altında boşuna duran maden zenginliklerimizi kısa sürede işleterek milletimizin menfaatine sunmalıyız".

Ulu önder Atatürk zor mali ve ekonomik ve ilkel koşullara rağmen madencilik sektörüne önem verdi.

Sanayi ve Maadin Bankası

Madencilik geliştirmek, madenlerimizi işletmek konusunda ilk girişim Sanayi ve Maadin Bankası'nın kuruluşu ile başladı. 25 Nisan 1925 tarihinde Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu. Banka o tarihte çeşitli devlet daireleri ve kuruluşları elinde dağınık olarak çalıştırılan Osmanlı'dan kalan fabrika ve işletmeleri bizzat veya kuracağı kurumlara aracılığı ile verimli şekilde çalışmasını sağlamak amacı ile kuruldu. Sanayi ve Maadin Bankası kendisine devredilen Osmanlı'dan kalan fabrikalarını işletmekten başka, özel sektörle ortaklık kurmak, tek başına veya ortakları ile maden işletme hakkı almak ve özel sektörle ortak işletmek görevlerini üstlenmişti. Banka, Anadolu Ajansı, Atatürk Orman Çiftliği, Bursa Merinos, Devlet Hava Yolları, Merkez Bankası, MTA, Demiryolları ve limanlar, Sümerbank ve ziraat okullarının kuruluşlarında görev üstlendi.

1933 yılına kadar madenler ve kurulu fabrikalarla ilgili faaliyet gösteren Türkiye Sanayi ve Maden Bankası 1933 yılında faaliyete geçen Sümerbank ile birleştirildi.

Zonguldak Mühendis Mektebi Alisi

1930 öncesi madencilik alanında atılan ikinci önemli adım bugün Karaelmas Üniversitesi'nin temeli olan Zonguldak Mühendis Mektebi Alisi oldu. 1924 yılında bölgenin maden bölgesi olması nedeni ile ve ülkede maden mühendisi yetiştirmek üzere bizzat Atatürk tarafından Zonguldak'ta Zonguldak Mühendis Okulu açıldı. Okulun kurucusu ve aynı zamanda elektrik bölümü hocası olan Elektrik Yüksek Mühendisi Refik Fenmen ülke madenciliğine hizmeti amaç olarak benimsemiş, bilgili ve çalışkan öğrenciler yetiştirmeye önem veren bir eğitimci idi. Okulun madencilikle ilgili diğer bütün hocaları Belçika'dan getirilmiş bilgili ve deneyimli madencilereydi. Onların yanına da Avrupa üniversitelerinde yetişmiş Zonguldak kömür ocaklarında çalışan genç yüksek mühendislerini asistan olarak verdi. Öğrenciler her yıl sonunda iki ay ocaklarda işçi gibi çalıştırıldıktan başka okulu bitirmelerinde de Avrupa'ya altı ay staja gönderilirdi. Bu stajı başarı ile tamamladıktan sonra diplomaları verildi. Okul 1928 ve 1932 yılları arasında 80-100 kadar mezun verince artık ihtiyaç yok diyerek kapatıldı.

1930'lara geldiğimizde sayısı bine yakın maden imtiyazı ve ruhsatı birer spekülasyon konusu olarak elden ele dolaşmaktaydı⁽²⁾. Bu kadar ruhsata rağmen Ereğli - Zonguldak kömürleri dışında bir kaç yabancı şirket tarafından, gayet ilkel araçlarla ve daha çok zulüm derecesine varan şartlar altında çalıştırılan fakir Türk köylülerinin kaba el emekleri ile maden damarlarını tahrip edencesine, işletilen bir iki yataktan başka maden işletmesi de yoktu. Ellerinde imtiyaz bulunanlar ise her hangi bir şekilde üretime girişmekten çok, ruhsatlarını satarak veya kiralarak para kazanmak peşinde koşuyorlardı. Devlet de bu spekülasyoncular yüzünden her biri birer değerli milli servet kaynağı olan madenlerin işletilmelerinin milletimize sağlayacağı imkanlardan mahrum bırakılmıştı.

Maden ve petrol yataklarının cinsleri ve rezervleri, ciddi bir araştırma ile az çok sağlıklı olarak tespit edilememişti. Tabir caizse tam bir keşmekeş, sahipsizlik ve bilgisizlik hüküm sürüyordu. Özet olarak topraklarımızdaki henüz el değmemiş maden kaynaklarımızın işletilerek ülke çıkarlarına kullanılması gereği ortada idi. Bunun için teşkilatlanmaya, yeni yeni kurumlar oluşturmaya ihtiyaç vardı. İşte Etibank ve MTA böyle bir ihtiyaçtan doğdu.

Atatürk "bankanın adı Etibank olsun" dedi

1932 yılı sonlarında 9 Eylül 1932 tarihinde ikinci defa İktisat Vekili olarak atanan Celal Bayar o günlerde başlattığı hızlı çalışmalar ve ilk sanayileşme planı hazırlıkları konusunda şunları anlatır:

"Osmanlı Devleti'nin son devirlerinde maalesef ciddi bir madencilik ve maden üretim politikası izlenememiştir. Memur maaşlarını ödemek veya başka bir maksat için yabancı bankalardan ağır şartlarla birer miktar borç para alınırken onların müdürlerine ve levanten araçlarına memleketin şurasında burasında arama ve işletme ruhsatları verilmesi adet haline getirilmiştir. Birçok kimselerin elinde de ihsan-ı şahane (Padişah bağışı) olarak verilmiş maden imtiyazları mevcuttu. Ben etraflı ve derinliğine bir inceleme yaptırıldım. Güvenilir bir yabancı uzman getirttim. Esasen İktisat Vekaleti'nde Hitler Almanyası'ndan kaçarak bize sığınmış uzmanlar çalıştırıyordum. Ayrıca da bilgili, milliyetçi Türk mühendislerimiz vardı. Onlarla birlikte çalıştık. Araştırmalarımız sonunda önemli kararlara vardık.

Vardığımız kararları, emirleri üzerine Atatürk'e arz ve izah ettim. Çok memnun oldular. Hatta beni kucakladılar. 'Tam istediklerim gibi planlanmış. Madenlerimizle petrolerimizi işletmek ve elektrifikasyon projelerini uygulamak için bir teşekkül düşünüyorsunuz. Onun adını ben koyacağım. ETİBANK olsun' buyurdular."

Etibank'ın kuruluşu

Etibank Atatürk'ün hedeflediği topyekün kalkınma çalışmalarının odağıdır. 1933 yılında tamamlanarak 1934'de uygulamaya giren 1. Beş Yıllık plan gereğince maden üretim ve ihracatına ve metalürji sanayine önem verilmişti. O zamanki iktisat vekaletinde hazırlanan 20 rapordan 7'si maden ve maden sanayi ile ilgilidir. Atatürk bu raporları dikkatle incelemiş sayfa kenarlarına kendi el yazısı ile notlar düşmüştür.

Etibank 14 Haziran 1935 tarihinde madencilik, enerji üretim ve dağıtımını sağlamak amacı ile kuruldu.

İlk genel müdürü İlhami Nafiz Pamir

Atatürk'ün adını koyduğu Etibank Ankara'da Ulus dolayında İş Bankası'nın birkaç odasında çalışmaya başladı. İlk genel müdürü yüksek maden mühendisi

İlhami Nafiz Pamir idi. İlk ele alınan konuların başında Guleman kromit yatakları ve Ergani bakır yatağı vardı. Daha sonra kömür ve maden yataklarının tespitine projelendirilmesine girişilir. Zonguldak havzasındaki 63 no'lu ocağın devlete ait yarı hissesi ve ruhsatları, devlete geçen 30 kömür ocağının, Fethiye'de 6 krom ocağının imtiyazları Etibank'a devredilir. 1934-38 yıllarını kapsayan 5 yılda tamamlanmak üzere uygulamaya konulan o günlerin para değeri ile toplam 63 milyon TL tutan yatırımı üçte birine yakın kısmı maden grubuna ayrılmıştı.

Etibank'ın ilk ele aldığı işletme Şark kromları oldu. Behiç Erkin'in Genel Müdür olarak atandığı işletme 2 Mart 1936'da işletmeye açıldı. Görevliler o yılların geçilmez yolsuz dağlarından Akaca'ya gittiler ve 14 Mayıs 1936'da ilk kazmayı vurdular. Alman Krupp firması ile hemen 30 bin tonluk satış anlaşması yaptılar.

Ergani Bakır

Ergani Bakır Madeni'nin işletme imtiyazı Birinci Dünya Savaşı öncesinde bir Alman şirketine verilmişti. Almanlar imtiyaz sözleşmesinin gereklerini yerine getirmeyince, 1925 yılında işletme hissesinin yüzde 50'si Almanlar'dan satın alındı ve Ergani Bakır İşletmesi Türk Anonim Şirketi kuruldu. 11 Haziran 1936 tarihinde 850 bin TL'ye millileştirildi ve devletleştirildi

ve Ergani Bakır İşletmeleri'nin yönetimi Etibank'a geçti.

Elazığ'ın Maden İlçesi Guleman Köyü'nde MTA tarafından krom bulunması sonrasında kurulan Şark Kromları 15 Ekim 1936 tarihinde çalışmalarına başladı. İşletme 1939 yılında Etibank Şark Kromları İşletmesi Müessesesi'ne dönüştürüldü. Gulemandan Ergani Bakır İşletmesi'nin bulunduğu maden istasyonuna Türkiye'nin en uzun havai nakil hattı yapıldı. Ayrıca 28 km'lik Gulaman-Maden şosesi inşa edildi ve gerekli araç gereç alınarak üretimi hızlandırdılar.

Ereğli Kömür İşletmeleri

Ereğli Kömür İşletmeleri Fransız şirketine aitti. 1936 yılında Fransız şirketinin Zonguldak ve İstanbul'daki bütün mal varlığı 3.5 milyon TL ödenerek satın alındı. 11 Haziran 1937'de havza Etibank'a devredildi. Aynı yıllarda bölgede bulunan bazı özel kişilere ait ocaklarda satın alındı. Bu ocaklardan biri de İsmet İnönü'nün kardeşi Rıza Temelli'ye aitti. Rıza Temelli Başbakan olan kardeşi İsmet İnönü'ye ocağının millileştirilmemesi için adeta yalvarır ama İsmet Paşa hiç bir taviz vermez ve kardeşinin ocağını da millileştirir.

Bunlardan başka aynı dönemlerde MTA tarafından bulunan Kuvarshan bakır yatağı Etibank'a verildi ve 27 Mayıs 1937'de işletmeye açıldı Ankara-Keskin

ilçesindeki molibden yatağı satın alındı ve işletildi. Divriği demir yatağını MTA uzmanları 1937 de buldular. Divriği demir yatağı kurulmakta olan Karabük Demir Çelik sanayinin cevher ihtiyacını karşılamak üzere Etibank tarafından devir alındı. İlk etapta 76 bin ton demir cevheri üretilerek Karabük'e sevk edildi. Bir yıl sonra üretim 231 bin tona yükseldi.

Murgul Bakır

Murgul'da bakır madenini işletmek için 1900 yılında Kafkas Bakırları Ltd. Şti. kurulmuş ve 1907 yılında üretime başlamıştı. Birinci Dünya Savaşı nedeniyle çalışmalar durmuştu. Şirket 1927 yılında tasfiye edildi. Daha sonra MTA'nın yaptığı araştırmalar sonucunda yeni rezervler belirlendi ve Murgul Bakır Madeni 1937 yılında Etibank'a devredilerek çalışmaya başladı. Etibank Hopa'da bir iskele yaptı.

Linyit Madeni

Osmanlı İmparatorluğu döneminde işletilen linyit ocakları 1918 yılında kapanmıştı. Cumhuriyet dönemine geçişle birlikte önce Soma'da linyit üretimi başladı. 1927 yılında Çeltek'te bir işletme üretime geçti. Ardından Tavşanlı, Değirmisaz, Yerköy ve Gerenez ocakları özel sektör tarafından çalıştırılmaya başlandı. Tavşanlı-Tuncbilek linyit yatağının imtiyaz hakkı Etibank'a devredildikten sonra çevredeki

küçük özel ocaklarda satın alındı ve hemen üretime geçildi. Üretimin başlamasından sonra Tunçbilek yatağını Tavşanlı istasyonuna bağlayan 15 km'lik demir yolu yapıldı. Bölgenin en zengin yataklarından biri olan Soma linyit yatağının işletme hakkı Cumhuriyet Gazetesi sahibi Yunus Nadi Bey'e verilmişti. 63 bin TL karşılığında satın alınarak işletmeye açıldı.

Keçiborlu Kükürt

Keçiborlu'daki kükürt madeni 1900 yılında belirlendi. İstiklal Savaşı'ndan sonra Fransız-İtalyan sermayeli bir şirket madenin işletme hakkını aldı. Kaçıt Sanayini anlatırken de yazdığım gibi⁽⁹⁾ bu madenin işletme hakkı bir paravan şirket tarafından alınıyor, maden işletilmiyor, ülkenin kükürt ihtiyacı ithalata karşılanıyordu. Madenin işletme hakkı 1933 yılında feshedildi. 1934 yılında Sümerbank ile İş Bankası tarafından kurulan bir anonim şirket kükürt üretimine başladı.

Birinci Beş Yıllık Planda Yer altı zenginliklerimizin devlet eliyle çıkartılması ve değerlendirilmesi ön plana alınmıştı. İlk olarak 1933 yılında Ekonomi Bakanlığı'na bağlı "Petrol Arama ve İşletme İdaresi", "Altın Arama ve İşletme İdaresi" adları ile iki kurum oluşturuldu. Ardından bu kuruluşlar birleştirilerek bütün madenlerimizi, jeoloji ve madencilik yöntemleri ile sistemli olarak araştırılması ve işletilmesi amacı ile 14 Haziran 1935'de (Etibank ile aynı

günde) Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, MTA kuruldu.

Enstitünün görevi

- ✓ Madencilik sektörünün problemlerini çözmek,
- ✓ Yurdumuzun işletmeye uygun her çeşit maden ve taş ocağı gibi yer altı zenginliklerini ortaya çıkarmak,
- ✓ Gerekli jeolojik etüdlere, madencilik aramalarını, kimyasal, teknolojik denemeleri yapmak,
- ✓ Bu çalışmalara yardımcı olacak harita, plan gibi dökümanları hazırlamak,
- ✓ Bu işlerde çalışacak Türk jeolog, mühendis teknisyen, uzman işçi yetiştirmek olarak belirlendi.

Kısa zamanda kuruluşu tamamlanan MTA, derhal aynı yılın lise mezunları arasından imtihanla seçtiği kabiliyetli gençleri Batı üniversitelerine göndermeye başladı.

Enstitü önce Ankara'da bir apartman katında her biri bir kaç personelden oluşan beş üniteli küçük bir kuruluş olarak çalışmaya başladı.

Kuruluş yıllarında üç dört kamyon ve bir araç ile merkezde ve arazide çalıştılar. Merkez, at, katırla Anadolu'yu dolaştılar maden aradılar. Böylece bir yandan yeni maden yatakları bulunup bilinen kaynaklar bulurken maden kanununda yapılan değişikliklerle madenlerde çalışanların güvenliğine önem verildi, kaynakların yok edilmesinin önlenmesine çalışıldı ve en önemlisi Osmanlı döneminde aldıkları maden ayrıcalıklı sahaları işlemeyenlerin hakları devlete geçirildi.

Atatürk yapılanları sıkı bir şekilde takip etmekteydi. Atatürk 1 Kasım 1936'da Meclis açış konuşmasında şöyle diyordu. "Maden işletilmesi, gelişme halindedir. Madenlerimizi bizim başlıca döviz kaynağımız olduğu için dikkat edilmelidir. Artvin dolayında bakır madenlerinden birinin işlemeye başlamasından memnun olduk. Ergani Bakır madeninin işlemeye başlamasını ülke için önemli buluyoruz. Yine ülke için önemli bulduğumuz diğer bir sorun kömür havzasının verimli şekilde işletilmesidir. Bu konuların süratle sonuca ulaştırılmasını temenni ederim."

Atatürk personel yetiştirilmesine de dikkati çekiyor. Bir yıl sonraki Meclis açılış konuşmasında şunları söylüyor: "Maden işleri yeni bir açılma devresindedir. Maden

mühendislerimizi ihtiyaca yeter sayı ve değerde yetiştirmeye önem vermek gerekir. Maden Tetkik ve Arama Dairesi'nin Divriği sahasında bulduğu demir madeninin işletilmesine geçilmeli. Karabük Demir Çelik sanayimizin ihtiyacı dışındaki kısmının ihracatına başlanmalıdır."

Büyük Atatürk'ün görüşleri esas alınarak madencilik alanında yapılan çalışmalar başarılı oldu. Alınan sonuca zamanın dış basını Türk Mucizesi adını verdi ve benzer yöntemler İngiltere, Fransa, İtalya ve İngiltere'de başarı ile uygulandı. Madencilikğin ulusal gelir içindeki payı arttı. Bu başarıda MTA'nın ve Etibank'ın başarısı büyüktür. MTA ülkenin her yerinde etüt yaptı. Bu çalışmalar sırasında birçok yeni maden yatakları bulundu. Bilinen maden yataklarına yeni rezervler ilave edilerek yatakların gelişmesi sağlandı. MTA Türkiye ekonomisine ve yerbilimlerine büyük katkılarda bulundu. Yıllarca, ülkenin her tarafında maden aramacılığına devam edildi. Bugün kurulu bulunan birçok sanayi tesisinin temel girdisi olan hammadde kaynakları MTA'nın özverili çalışmaları sonucunda ortaya çıkarıldı. Dünya çapında rekabet gücüne erişmiş olan demir-çelik, alüminyum, ferro-krom, cam, seramik, kağıt, çimento vb. sanayilerimizin temel

girdileri olan hammaddelerin tamamına yakınının aranmasında, bulunmasında ve etütlerinin yapılmasında MTA'nın katkısı çok büyük oldu.

1935-1950 yıllarında öncelikle ülkenin temel ihtiyacı olan petrol konusu ele alındı. Trakya, İskenderun, Adana ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sondajlı etütler yapıldı. Raman ve Garzan petrol bulundu. Rezervleri tespit edildi. Daha

sonra Batman'da günlük kapasitesi 6250 varil olan rafineri inşasını gerçekleştirmek üzere Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın kurulması sağlandı.

Sayın okuyucular, 1920'li yılların ulaşımı, ilkel teknolojisi ile yer altı zenginliklerimizin nasıl ülke ekonomisine kazandırıldığı okudunuz.

Sayın Burhan Ulutan'ın Etibank adlı kitabından aldığım verdiğim rakamlar bir ülkenin kalkınmasının, büyümesinin, ülke ulusal gelirinin, giderek ulus refahının nasıl artırdığının net olarak anlatmaktadır...

Tahsil hayatı boyunca sadece askerlik okumuş, ömrü savaş alanlarında geçmiş bir kişinin, madencilik gibi bir ihtisas alanında aldığı kararlar ve uygulamalardaki başarısını nasıl açıklayabiliriz...

Bana göre bu başarının özünde bir devlet adamının yurdunu, yurdunun insanını sevmesi, ulusunu refah düzeyine ulaştırmak için varını yoğunu ortaya koyması vardır...

İşte o lider ATATÜRK'tür.

Atatürk'ü kişisel tercihleri ve sosyal yaşantısı ile karalama yolunu seçenlerin onu bu yazıda belirttiğim sadece madencilik alanında ülkesine yaptıkları ile değerlendirmelerini, aksi değerlendirmelerin vefasızlık ve ihanet olduğunu düşünüyorum.

Maden Üretimi (ton)

MADEN	1932	1937	Artış
Maden kömürü	1.178.255	2.306.869	%95.8
Linyit	14.000	120.000	%757.1
Kromit	55.000	193.000	%250.9
Bakır	-	400	-
Çinko	3.250	17.143	%427.5
Kurşun	2767 (1931)	14.732	%432.4
Kükürt	25	3.383	%13.432
Amyant	58	1255	%2.063.8
Zimpara	6.323	12.115	%91.6
Borosit	4.994	4.664	%-6.6
İHRACAT			
Kromit	18.3 bin ton (1927)	119.8 bin ton (1934)	
Kömür	335.6 bin tondan	692.3 bin tona (1934)	

NOTLAR:

1) Encyclopedia Britannica cilt 1 Anatolia Civilisation ve Cilt 2 Hitits.Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi cilt 1.Ali.M Dinçol.

2) Günümüzde de rüzgar güneş ve hidroelektrik santrallerinin ruhsatları spekülâtorler tarafından ele geçirilmiş gerçek yatırımcıların alan bulmaktadırlar.

3) Ekonomik forum sayı.260